Jottányit se 48-ból! Az 1848–1849-es forradalom és szabadságharc emlékezete – kiállítás

2018/03/05 - 2019/04/15

A Plakát- és Kisnyomtatványtár kiállítással emlékezik az 1848–1849-es forradalom és szabadságharc kitörésének 170. évfordulójára.

[1]

A Plakát- és Kisnyomtatványtár kiállítással emlékezik az 1848–1849-es forradalom és szabadságharc kitörésének 170. évfordulójára.

Mit jelent a nemzeti emlékezetben 1848–1849? A szabadságot, a forradalmi lelkületet, eszünkbe juttatja azokat, akik életüket áldozták a hazáért. A „Haza és haladás” szellemében a polgári átalakulás a 48-as törekvések másik jelmondata, mely az áprilisi törvények elfogadásával valósult meg. Erre utal a kiállítás címéül választott jelmondat: Jottányit se 48-ból!, mely a kiegyezés korában a pártjelszó szerepét is betöltötte.

[2]A Plakát- és Kisnyomtatványtár dokumentumai közül kiemelkedő szerepet kap az 1848–49-es gyűjtemény [3], mely közel 1600 korabeli szöveges dokumentumot, főleg szöveges plakátot, röplapot, röpiratot tartalmaz, ezek nagyalakúak, ketted-, negyed- és nyolcadrétűek. A magyar mellett sok a német és kisebb számban az olasz, szlovák nyelvű irat. Ezt az anyagegységet a műfaji változatosság jellemzi, található köztük szabályzat, törvényjavaslat, törvénycikk, tudósítás, körirat, körlevél, szónoklat, (név)jegyzék, bejelentés, koronázási beszéd, felirati javaslat, felirat, leirat, vers, kiáltvány, manifesztum, proklamáció, hirdetmény (Kundmachung), felhívás (Aufruf), felszólítás (Aufforderung), rendelet (Verordnung), hadparancs, hadi jelentés (Armee Bulletin) stb. Ebben az anyagegységben található meg a 12 pont (Mit kíván a magyar nemzet) és a Nemzeti dal korabeli sajtópéldánya, királyi leirat a független felelős magyar minisztérium alakítása tárgyában, Kossuth Lajos az Országos Honvédelmi Bizottmány elnökeként mondott imájának szövege az 1849. februári kápolnai csatában elhunyt közel 500 honvéd sírhalma felett. Utóbbit Roboz István (1828–1916) egykori pápai diák írta, később angol, francia, lengyel, német és olasz nyelvre is lefordították, terjesztették. A dokumentumok közt szerepel az 1849. március 4-i olmützi oktrojált alkotmány, több hadi jelentés, köztük a dicsőséges tavaszi hadjárat katonai sikereiről, tudósítás Windischgrätz leváltásáról. A magyar nemzet függetlenségi nyilatkozata (1849. április 14.) magyar és német nyelven is olvasható, hasonlóan a Buda bevételének örömhírét tudtul adó szöveges plakátokhoz, röplapokhoz. A világosi fegyverletételre, Komárom kapitulációjára, az aradi vértanúkra is emlékezik több dokumentum.

Az 1848–49-es eseményeket elsősorban az 1848–49-es gyűjtemény szöveges anyagain bemutató tárlatot metszetek, litográfiák, albumbeli képek, képeslapok színesítik tovább.

Nemzeti dal.

Talpra, magyar, hí a' haza!
Itt az idő, most vagy soha!
Rabok legyünk vagy szabadok?
Ez a kérdés, válaszszatok! —
A' magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk.

Rabok voltunk mostanáig,
Kárhozottak ősapáink,
Kik szabadon éltek haltak,
Szolgaföldben nem nyughatnak
A' magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk.

Sehonnai bitang ember,
Ki most, ha kell, halni nem mer,
Kinek drágább rongy élete,
Mint a' haza becsülete.
A' magyarok istenére
Esküszünk.
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk.

Fényesebb a' láncznál a' kard,
Jobban ékesíti a' kart,
És mi mégis lánczot hordtunk!
Ide veled, régi kardunk!
A' magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk.

A' magyar név megint szép lesz,
Méltó régi nagy hiréhez,
Mit rá kentek a' századok,
Lemossuk a' gyalázatot.
A' magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk.

Hol sírjaink domborulnak,
Unokáink leborúlnak,
És áldó imádság mellett
Mondják el szent neveinket.
A' magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk.

Petőfi Sándor.

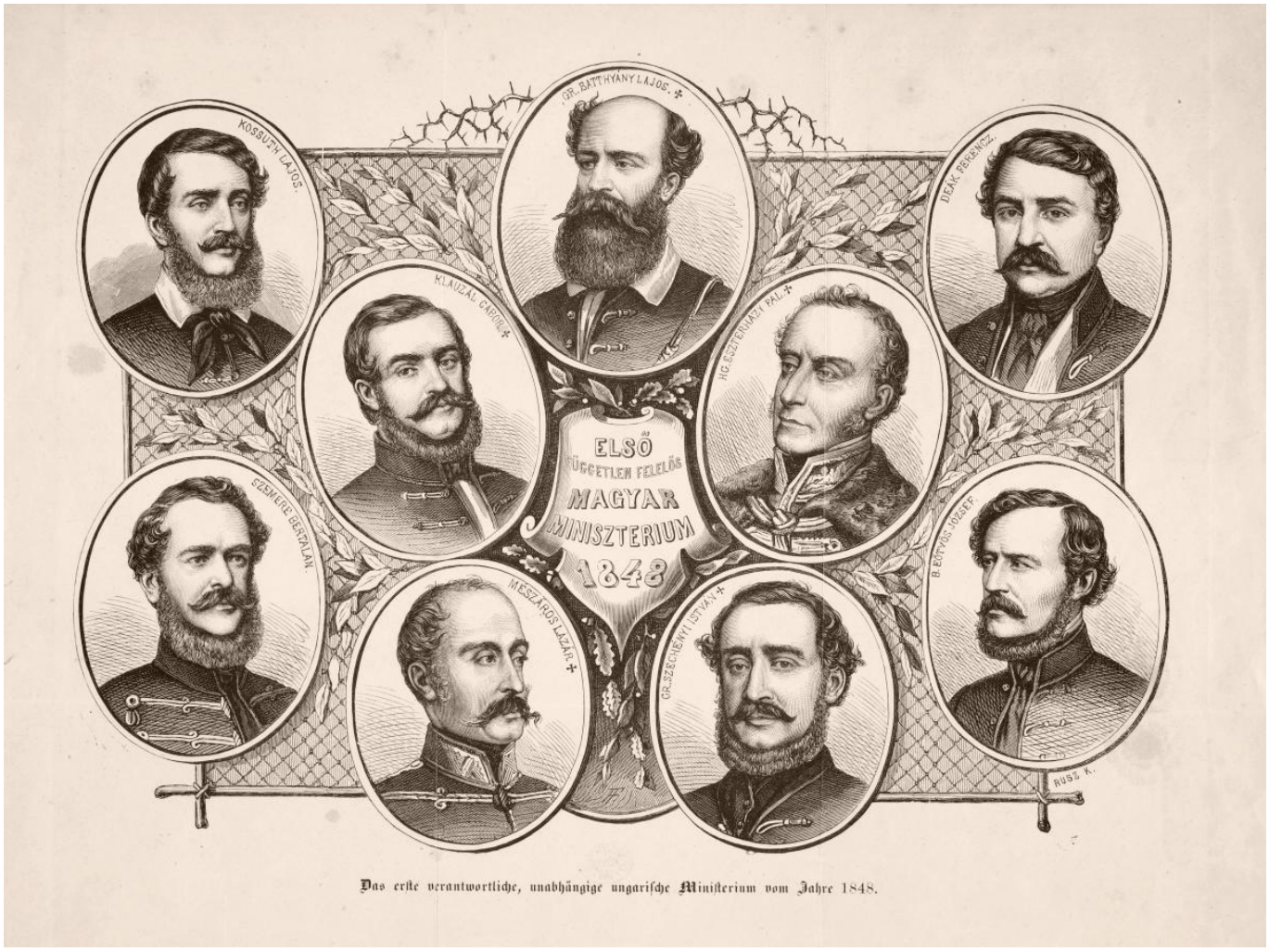
A magyar szabad sajtó első nyomtatványa Pápán.

M. N. MUZEUM KÖNYV-TÁRA

V/23

[4]A forradalom és szabadságharc jeles alakjainak, meghatározó eseményeinek bemutatása mellett választ kaphatunk arra, hogyan juthattak át a felkelők március 15-én Pestről Budára, amikor még nem épült fel a Lánchíd? Megtudhatjuk, mikor és mely épületben ült össze az első népképviseleti országgyűlés, és mi volt ennek a szertartásrendje? Képet kaphatunk a megalakuló nemzetőrség öltözeti szabályairól, a magyar nemzeti honvédség rendszabályairól, a törvényhozás útvesztőiről, a

magyar kormány és az OHB dilemmáiról. Olyan ritkábban emlegetett dokumentumok is felszínre kerülnek, mint a Steckbrief zur Verfolgung des der Hölle entsprungenen Baron J. Jelachich. Signalement des Flüchtlings Baron J. Jellachich (A Pokolból jövő Jelasics körözőlevele. A szökevény báró Jellasics személyleírása). Ebből a német gúnyiratból kiderül, hogy Magyarország megtámadásának gondolata Ferenc József anyja, Zsófia osztrák főhercegné ösztönzésére történt 1848 szeptemberében, kivel Jellasics báró gyengéd viszonyt ápolt. Jellasics személyleírása („kérődző gyomrú, fekete fogú”) sem a szokványos módon történik. A magyarsággal szimpatizáló októberi bécsi forradalom során pedig a gyűlölt hadügyminisztert, Latourt a haditanács épületében, a kályhafűtőben lelte meg a feldühödött tömeg. Innen kapta címét a Latour im Ofenloch (Latour a kályhalyukban) német nyelvű gúnyirat.

[5]A korabeli röplapok, szöveges plakátok mindig valamilyen aktualitáshoz kapcsolódtak, többnyire rövid terjedelműek voltak és széles körben terjesztették őket. Céljuk a tömeg befolyásolása volt. Bár, mint a hangvételük sokszor mutatja, nem tekinthetők elfogulatlan történelmi forrásnak, mégis, mivel napi szintű betekintést adnak az 1848–49-es forradalom és szabadságharc történetébe, szerepük az események, eszmék ismertetésében és értelmezésében kiemelt fontosságú. Jelen kiállítás és a hozzá kapcsolódó – a kurátor, Vasné dr. Tóth Kornélia által szerkesztett – katalógus mindezért a képi mellett nagy arányban szerepeltet szöveges anyagot, betekintést nyújtva a Plakát- és Kisnyomtatványtár 1848–49-es gyűjteményébe. A tárlat anyagáról a kurátor szerkesztésében készült bemutató videó [6].

A tárlat 2018. március 5-én 10 órakor nyílik meg. Facebook-esemény *[7]*
A vendégeket köszönti Kopcsay Ágnes, a Plakát- és Kisnyomtatványtár osztályvezetője. A kiállítást bemutatja, tárlatvezetést tart: Vasné dr. Tóth Kornélia, a kiállítás kurátora.
A kiállítás a könyvtár ötödik szintjén, a Plakát- és Kisnyomtatványtár előterében tekinthető meg, a könyvtár nyitvatartási idejében. Utolsó belépés legkésőbb a zárás előtt egy órával. Olvasójeggyel nem rendelkező látogatóink az időszaki kamarakiállításokat egységesen 400 Ft-os jegy ellenében

látogathatják.

Nyári nyitvatartás [8]***: keddtől szombatig 10 és 18 óra között***

A kiállítás plakátja [9]

„Egy ember szól, de milliók nevében!” – A kurátor, Vasné dr. Tóth Kornélia cikksorozata:

- Az első magyar népképviseleti országgyűlés (1848) megnyitásáról [10] (I. rész)
- Kossuth Lajos imája [11] (II. rész)
- A magyar forradalom bevégződött... [12] (III. rész)

A Magyar Hírlap cikke a kiállításról [13]
A Kossuth rádió Közelről c. műsorának 2018. március 15-i adásában interjú a kurátorral [14]
A megnyitó képekben [15]

2018/08/14 - 16:45

Forrás webcím: https://oszk.hu/kiallitasok/jottanyit-se-48-bol

Hivatkozások:
[1] https://oszk.hu/sites/default/files/6.%20sz.%20k%C3%A9p%20-Lit.12%20Vil%C3%A1gosi%20fegyverlet%C3%A9tel.jpg
[2] https://oszk.hu/sites/default/files/4.%20sz.%20k%C3%A9p-Lit_255%20Kossuth%20Lajos%20im%C3%A1ja%20a%20k%C3%A1polnai%20csata%20ut%C3%A1n.jpg
[3] http://www.oszk.hu/plakatok_kisnyomtatvanyok
[4] https://oszk.hu/sites/default/files/1.%20sz.%20k%C3%A9p-Kny.%201848.4%C2%B0.33_Nemzeti%20dal.jpg
[5] https://oszk.hu/sites/default/files/2.%20sz.%20k%C3%A9p-%20Lit_556-%20els%C5%91%20f%C3%BCggetlen%20magyar%20miniszt%C3%A9rium.jpg
[6] https://www.youtube.com/watch?v=v1t0HgEq5V8&feature=youtu.be
[7] https://www.facebook.com/events/742257829305471/
[8] http://www.oszk.hu/hirek/nyari-zarvatartas
[9] https://oszk.hu/sites/default/files/Jott%C3%A1nyit%20se...%20plak%C3%A1t_04%20keretes.jpg
[10] http://nemzetikonyvtar.blog.hu/2018/02/21/egy_ember_szol_de_milliok_neveben_az_elso_magyar_nepkepviseleti_orszaggyules_1848_megnyitasarol
[11] http://nemzetikonyvtar.blog.hu/2018/02/26/_egy_ember_szol_de_milliok_neveben_ii_resz_kossuth_lajos_imaja
[12] http://nemzetikonyvtar.blog.hu/2018/03/12/_egy_ember_szol_de_milliok_neveben_iii_resz_a_magyar_forradalom_bevegzodott
[13] http://magyarhirlap.hu/cikk/112406/Kossuth_Lajos_imaja
[14] https://www.mediaklikk.hu/radio-lejatszo-kossuth/?date=2018-03-15_14:06:00&enddate=2018-03-15_17:30:00&ch=mr1
[15] http://indafoto.hu/nemzetikonyvtar/jottanyit_se_48bol_az_18481849
[16] https://oszk.hu/category/foszotar-es-pozicionalo/kiallitas-archivum-2016